

Íbúðaspurningurin — størsta sosiala vanda- mál í Føroyum í dag!

— um tú ert barn, ungur ella eldri, skrivur Tommy Petersen
almannastjóri, í hesi greinini.

Hann otast um, at vit í litfögnum ritum á fremmandum málum ditta okkum at siga, at íbúðastøðið er høgt í Føroyum. Tað veldst sanniliga um, hvørjari lon tú sært og upplivir hetta støði. Tá ein nakrar ferðir hevur sæð leiguupphæddir uppá 3-5000 kr. um mánaðin fyri komur, ja, so otast ein, sigur Tommy Petersen, sum ikki heldur støðan kann botast, fyrr enn meiningsskaparar okkara, herundir politikararnir, ásanna, at eitt hvørt framkomið samfelag nýðist at hava ein ávísan marknað við leigubúðum til rimilgar prísir, t.d. eina lóggávu, ið skapar grundarlag undir hesum.

Á forsiðuni í 14. September frá leygardegnum stóð undir mynd av Karini Kjølbro, lótingslimi, at hon hevði blaðgrein inni í blaðnum. Nú er Karin fyrri úttan at vera politikari eisini sosialráðgevi, og plagar hon ofta at taka til viðgerar evni, ið hava samband við sosialu viðurskipti/umstøður okkara í hesum landi, og sum oftast við eini sakligheit og grundvitan, ið annars ikki altíð er so sjónlig í kjakinum um sosialu skipan okkara.

Eisini hesaferð megnar Karin Kjølbro at taka greiða politiska støðu úttan at sleppa krøvunum til sakligheit. Evnið hesaferð eru møguliga avtøkurnar av lótingslógini, sum gevur øllum barnakonum hægsta dagpening í 24 vikur aftan á barnsbúð. Eg skal ikki her fara inn í politiska kjakið um hesa lóg, tó at eg ikki í øllum eri samdur við Karina í hennara sjónarmiðum, men havi eg hug at gera viðmerkingar til brotini, har hon nemur við spurningin um umstøðurnar at eiga og uppala børn í dag, og heldur hon fyrri, at litið er sum eggjur okkum til at fáa tey børnini, sum eru samfelagsins trygd fyrri at yvirleva sum tjóð og einstaklingar.

Onkur hevur sagt, at tú kanst meta livsgóðskuna í einum samfelagi uppá hvussu tú fæst við tey veikastu í samfelagnum. Samuligari kor teimum var tillutað betri var samfelagið at liva í. Mær tykir at myndin eisini kann nýtast til at meta livsgóðskuna í samfelagnum eftir hvussu vit skipa viðurskipti/umstøðurnar, ið hava størsta týdning fyrri børn okkara í uppvækstri teirra.

Nógvar fyrirbrigdi kundur her verðið nevnd, men ætli eg mær bert at nema við eitt, sum viðhvørt verður burtur í kjakinum um barnastyrk, eykaskatt, dagpening undir barnsbúðarhvið til heima-gangandi mammur, tørvin á dagstovnaplássum o.m.a.

Fyrirbrigdið er íbúðapolitikur okkara. Ella sum onkur hevur tikið til, vantandi íbúðapolitikur okkara. Politikarar okkara borðreiða á hesum sum á øðrum økjum vanliga við tí, ið teir halda veljarar teirra ynskja og onki ringt um tað.

Ivaleynt hava flestu føroyingar eins og flestu politikarar okkara higartil tviðildið um, at hvør føroyingur skuldi hava fót undir eggið borð, t.v.s. at hvørt húski skuldi eiga eggið hús.

Fyrr týddi tað, at upp í

3 ættarlið buðu í hvørjum húsi, og ofta fleiri. Við til-takandi figgarligu vælferð okkara er mynstrið blivið, at ofta búgva bert foreldur og børn teirra (hesi bert til tey eru tolu-liga vaksin) undir somu lon. Vit hava stutt sagt skipað okkum soleiðis, at meginreglan er, at vit búgva frá 4-6 fólki (kjarnufamiljan) niður í 1-2 fólki (ung og gomul, ein-ligir upphaldarar við ein-um ella fleiri børnum). Vit búleikast vanliga í rætti-liga stórum húsum eftir norðurlendskari hugsan, og halda vit okkum gene-relt sæð hava ráð til tað, sjálvt um eini vanlig set-hús í Føroyum kosta mill-um 2 og 3 ferðir tað, ið tað kostar í t.d. Danmark. So hóast lonarlagið í Føroy-um eina tíð hevur verið lut-falsliga rættiliga høgt og sjálvt um skattatrystið enn í Føroyum er lægri enn í hinum Norðurlöndu-num, so sýnist okkara hjart- og trongskygni á hesum øki at hava verið úttan mark. Og hava fólk innan almannaverkið, sum ofta siggja hesi fyrir-brigdi aðrenn tey siggja generelt, dittað sær at sagt slíkt — ja, so hava tey, í besta lagi, verið burturtagd. M.a. grundað á, at vit so einvíst hava brúkt landsins figgar-møguleikar og byggijørð-tilfeingi til «einkultmans-sethús» eru vit enn í dag í tí støðu, at vit fyrri stóran part av landinum kunnu tala deils um beinleiðis íbúðatrot (hóast trupul-leikarnir helst eru størri har fólkavøkstur er) og deils um at vit sita í ov dýrum húsum (bæði fyrri samfelagið og einstakling-ar) og av hesum og øðrum orsökum sita summi í bæði ov dýrum og ov vánaligum íbúðum.

Hjá nógvum av teimum, ið sita í nýggjum húsum, melur tað tungt, og hjá teimum, ið enn onki hús hava annaðhvørt tí teim-

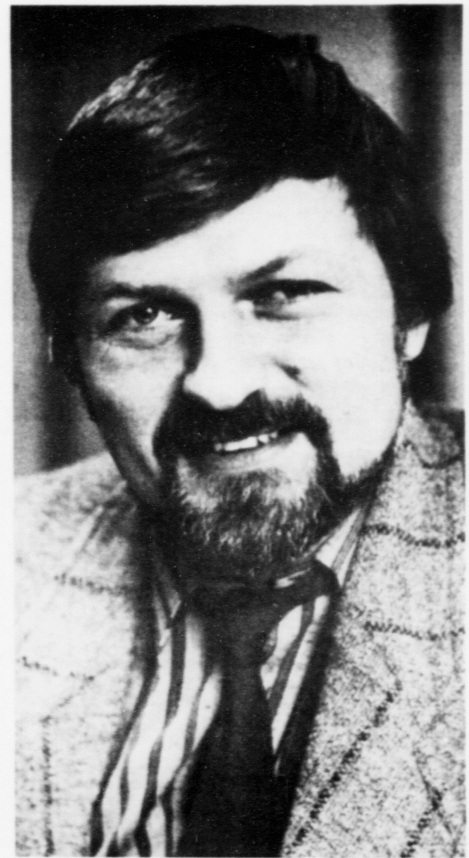
um vantar pening ella grundstykki ella bæði, verður ofta búleikast undir trøngum, ringum og dýrum umstøðum. Neyð-ugt er í flestu forðum, at tvey í einum húski hava lónt starv úttanfyri heim-ið og illa melur um hesar báðar lönirnar liggja á vanliga arbeiðsmanna-støði úttan vurtið.

Úrslitið er, at eingi foreldur í dag velja at arbeiða úti — tey nýðast og hevur arbeiðsmarknaðurin eisini biðið tey. So neyvan hevur sálárliga innium-hvørvið í nógvum barna-familjum verið nakað at reypað av tey seinastu árini. Íbúðapolitikurin (tann ið vantar) hevur stóran part av «æruni» av hesum. So her finst ongin eggjan til at fáa sær børn.

Í sambandi við barna-familjuna havi eg ikki enn nevnt veikasta bólkinn — nevnliga tann bólkurin har barnið av ymskum or-søkum (deyðsfall, hjúna-skilnað og annað) bert býr saman við øðrum av foreldrunum, og har bert ein lon er til at livbjarga uppi-haldaranum og barninum/børnunum.

Hesin bólkur klárar stórt sæð ikki at svara rentur og avdráttir av set-húsum, soleiðis sum treyt-irnar eru í dag, og eru tey tí nýðst til annaðhvørt at búgva inni hjá aðrari fam-ilju ella at leiga ov dýrar íbúðir, ið eru innrættaðar í sethúsakjallarum annað-hvørt við spekulatión fyrri eyga ella tí, at eigarin sjálvur roynir at útleiga fyrri at megna at svara hvørjum sitt.

Tá ið ein nakrar ferðir hevur sæð leiguupphæddir uppá 3-5000 kr. um mánaðin fyrri komur við atgongd til køk og bað ella í bestu forðum eina litla íbúð til 2-3 og 4 fólk, ja, so otast ein um, at vit í lit-fögnum ritum á fremm-andum málum ditta okk-um at siga, at íbúðastøðið er høgt í Føroyum. Tað

Kann ikki vera rætt bara at tosa um at byggja «einkult-manssethús» í Føroyum. Hetta fer ongantíð einsamalt at bota um íbúðaneyðina, sum er í landinum, heldur Tommy Petersen

kemur sanniliga an uppá frá hvørjari lon tú sært og upplivir hetta støði.

Henda støðan batnar ikki fyrr enn meininga-skaparar okkara (herundir politikararnir) ásanna at eitt hvørt framkomið sam-felag nýðist at hava ein ávísan marknað við leigu-íbúðum til rimuligar prísir, t.v.s. eina lóggávu, ið skapar grundarlagið undir hesum. Skattalætta til útleigarar av kjallaraíbúð-um er ikki nokur loysn. Og trúgv mær, tað verður ikki bara tann einsamalli upphaldarin, ið ynskir hetta tilboðið — nei, vilja gomul fólk í stórum hú-um og onnur einlig enn einligi upphaldarin ynskja henda móguleika fyrri ikki at tala um tey, ið ikki hava stóru trøngdina til í leysari luft at tala um fot undir eggið borð.

Høvdu vit sum samfe-lag og einstaklingar skapt henda valmóguleika á íbúðaeinum, ja, so hevði tað í sjálvum sær skapt ta eggjan, ið Karin Kjølbro nevnr, tað at tryggja børnunum eina tryggari tilveru til tess at búgva tey út til at taka ábrgdina av hesum samfelag, her-undir teimum eldru (t.v.s. okkum tá ið vit verða gomul).

Ikki er væl hóskaði í alvarsmáli at senda sær drunn, Karin, men heiti eg á teg og onnur ábyrgdar-fólk um at taka upp íbúða-spurningin sum politiskt mál í breiðum tydingni, tí eg meti hann sum størsta sosiala vandamál í dag-sins Føroyum, um tú ert barn, ungur ella eldri.

Tommy Petersen
almannastjóri

Frá S & K Felagnum

Vit minna á limafundin, sum verður á
Hafnia mánakvöldið kl. 18.30.

Vinarliga
Nevndin